

SVEUČILIŠTE JOSIPA JURJA STROSSMAYERA U OSIJEKU
FAKULTET ZA ODGOJNE I OBRAZOVNE ZNANOSTI

Sabina Bogdanić

GLAZBENE AKTIVNOSTI U TRADICIONALNOM MONTESSORI
DJEČJEM VRIĆU
ZAVRŠNI RAD

Slavosnki Brod, 2019.

SVEUČILIŠTE JOSIPA JURJA STROSSMAYERA U OSIJEKU

FAKULTET ZA ODGOJNE I OBRAZOVNE ZNANOSTI

Izvanredni preddiplomski sveučilišni studij Ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja

GLAZBENE AKTIVNOSTI U TRADICIONALNOM MONTESSORI

DJEČJEM VRIĆU

ZAVRŠNI RAD

Kolegij : Glazba u integriranom kurikulumu

Mentor : Doc. dr. sc. Vesna Svalina

Studentica: Sabina Bogdanić

Matični broj: 395

Slavonski Brod. 2019.

Sažetak

Glazbene aktivnosti (pjevanje i slušanje glazbe) trebaju stvarati radosno raspoloženje u skupini. Glazbenim aktivnostima kod djece razvijamo mnoge druge sposobnosti, obogaćujemo njihov emocionalni svijet. Aktivnim uključivanjem u glazbu djeca razvijaju svoja osjetila koja svakodnevno primaju nove sadržaje. Maria Montessori je imala veliki utjecaj na odgoj. Ona je svoj život posvetila djetetu i njegovom slobodnom izražavanju. Montessori pedagogija je odgojna metoda kojom učimo razviti samopouzdanje i spoznaju. Današnji tradicionalni vrtići koriste humanistički pedagoški kurikulum. Značajke humanističkog pedagoškog kurikulumu su razvoj dječjeg stvaralaštva, razvoj dječje samostalnosti, izbor i planiranje sadržaja, institucijski kontekst i uloga roditelja. U Montessori i tradicionalnom vrtiću isti je cilj glazbenih aktivnosti, a to je razvijanje djetetovog smisla za lijepo. U pedagogiji Marie Montessori glazba je ta koja ima veliki utjecaj na razvoj djece te su glazbene aktivnosti princip individualnog rada dok je u tradicionalnom vrtiću princip grupnog rada.

Ključne riječi: glazbene aktivnosti, Montessori vrtić, Tradicionalni vrtić,

Summary

Musical activities (singing and listening to the music) should bring the group a cheerful atmosphere. By musical activities the children develop many more abilities, we are enriching their emotional world. With the inclusion of the music the children develop their senses, which receive new content. Maria Montessori had a great impact on the upbringing. She dedicated her life to the child and its free expression. Montessori pedagogy is an upbringing method which teaches us to develop self confidence and cognition. Today's traditional kindergartens use a humanistic pedagogical curriculum. Features of the humanistic pedagogical curriculum are the development of the child's creativity, development of the child's independence, the choice and planning of the content, institutional context and the role of a parent. In Montessori and a traditional kindergarten the goal of the musical activities is the same, and that is the development of the child's sense of something beautiful. In pedagogy of Maria Montessori the music is the one that has a great impact on the development of children, and the musical activities the principle of the work, while in a traditional kindergarten the principle is the group work.

Key words : musical activities, Montessori kindergarden, Traditional kindergarden

Sadržaj

1. UVOD	1
2. TEMELJNA PODRUČJA POTICANJA RANE GLAZBENE OSJETLJIVOSTI	2
2.1. PJEVANJE	2
2.2. SINTEZA GLAZBE I POKRETA	2
2.3. SLUŠANJE GLAZBE.....	3
2.4. SVIRANJE.....	4
3. MARIA MONTESSORI.....	5
4. MONTESSORI PEDAGOGIJA	7
4.1. MONTESSORI NAČELA	8
4.2. MONTESSORI PROSTOR I PRIBOR.....	9
5. INTEGRIRANI PREDŠKOLSKI KURIKULUM	11
5.1. ORGANIZACIJA POTICAJNOG PROSTORA U VRTIĆIMA.....	13
5.2. SURADNIČKO UČENJE	14
6. ISTAŽIVANJE.....	15
6.1. CILJ I METODA ISTRAŽIVANJA.....	15
6.2. OPIS GLAZBENIH AKTIVNOSTI	15
6.3. RAZLIKE U MONTESSORI I TRADICIONALNOM PROGRAMU	27
7. ZAKLJUČAK.....	28
8. LITERATURA.....	29

1.UVOD

Glazbeni razvoj djeteta dio je njegova općeg razvoja, a rana i predškolska dob optimalno je vrijeme za razvoj djetetovih glazbenih sposobnosti. Dokazano je da se sva djeca rađaju s nekim muzičkim sklonostima, koje se u prvoj godini, u povoljnim prilikama mogu razviti u elementarne sposobnosti. Na razvoj dječjih sposobnosti utječe ponajviše sredina u kojoj dijete živi.

U posljednje vrijeme nameću nam se različite vrste glazbe. Kvaliteta nije bitna, bitna je masovnost. Sluša se raznolika glazba. Kako znamo da je glazba najsvestraniji i najučinkovitiji medij razvoja djeteta, bitno je da već u ovom razdoblju potičemo osjećaj za glazbu. Djeca čuju glazbu već u majčinoj utrobi. Čuju otkucaje majčinog srca. Čim se dijete rodi potrebno je što više glazbenih poticaja i to kroz slušanje uspavanki, pjevanje jednostavnijih pjesmica, brojalice te igranjem raznih pokretnih igara s pjevanjem.

Glazba je značajna za razvoj svakog djeteta. Utječe na razvoj umnih sposobnosti i na izgrađivanje estetskog odnosa prema glazbi i umjetnosti. Glazba utječe na cjeloviti razvoj djeteta: inteligencije, kreativnih sposobnosti, sposobnosti čitanja, socijalne interakcije. Djeca koja vježbaju motoričko-glazbene zadatke vještija su u odnosima s vršnjacima i odraslima. Djecu koju se u predškolskom razdoblju potiče u glazbenim aktivnostima brže i s većom točnošću savladavaju probleme u igrama. Povučenoj djeci koja imaju poteškoća u ostvarivanju socijalnih kontakata, glazbene aktivnosti omogućuju da se izraze, da kroz pjesmu i igru sudjeluju u aktivnosti i razviju osjećaj kolektivnog duha. Glazba potiče socijalne vještine – djeca lakše razumiju sebe i druge, potiče se razvoj empatičnosti, lakše se izražavaju unutrašnje emocije te se potiče razvoj samopouzdanja.¹

¹ Gospodnetić. H. (2011). Metodika glazbene kulture za rad u dječjim vrtićima. Zagreb

2. TEMELJNA PODRUČJA POTICANJA RANE GLAZBENE OSJETLJIVOSTI

2.1. PJEVANJE

Specifično područje poticanja rane glazbene osjetljivosti djece temelji se na shvaćanju prema kojem je pjevanje najčešći oblik početnog dječjeg muziciranja u ranoj i predškolskoj dobi.

Pjevanje djeteta u najranijoj dobi kreće se od spontanog ponavljanja vokala ili kratkih slogova na neodređenim visinama. Pjevanje pjesme dijete doživljava kao igru u kojoj je važan doživljaj pjesme i prvi susret s njom. Pri odabiru pjesama važno je voditi računa o mogućnostima djeteta rane i predškolske dobi, glazbeno-umjetničkim i metodičkim zahtjevima. Tematika dječjih pjesama je različita, a djeci su najpristupačnije pjesme koje govore o njihovu neposrednu okružju. Svojom ljepotom i skladnom melodijom pjesma budi kod djece radost i optimizam, razvija dječje estetske osjećaje, a pažljivim odabirom razvija se dječji glazbeni ukus.

„Pjevanje je najteža i nasloženija glazbena aktivnost za djecu od prve do treće godine života; zato se i pojavljuje najkasnije. Dijete koje često sluša pjesme dostupne svojoj dobi, pokušava ih u trećoj godini života pjevati. Pjevanje je za dijete korisno, ali samo ako se izvodi pravilno, tako da se njegov glas čuva i ne oštećuje“ (Manasteriotti, 1981: 7).

2.2. SINTEZA GLAZBE I POKRETA

Djeca gotovo da ne mogu mirovati dok slušaju glazbu. Pokret izvire iz njih dok pjevaju, čak i dok pričaju priču. Trenutačni pokazatelj prihvaćanja glazbe najčešće je dječji pokret. Glazbeni pokret je odraz glazbenog osjećaja: ritmičkog i estetskog. On također razvija kulturu pokreta u komunikaciji djeteta. Za djetetov sveukupni razvoj komunikacija pokretom djetetu je najbliža i zato najznačajnija. Budući da je glazbeni pokret odraz prihvaćanja glazbe, kao i glazba, odvija se u vremenu i prostoru.

Prednost možemo dati življoj i plesnijoj glazbi, ali ne treba isključiti ni ostale skladbe. Povremeno djeci treba polagana glazba, jer im se kod takve glazbe u plesu pokrenu ruke, dok ih življa glazba pokreće na trčanje, skokove i pokrete cijelim tijelom.

Da bismo slušali glazbu, nije potrebno glazbeno znanje. Djeca će također doživjeti arhitekturu skladbe uz pomoć svog plesa, ponovljenim slušanjem iste kratke skladbe u istom danu, u istoj aktivnosti. Razvijanje i njegovanje kinestetičkih i glazbenih sposobnosti djece putem stvaralačkog pristupa pokretu doprinose cjelovitom odgoju djece jer obuhvaćaju sadržaje tijela i duha. Glazba i pokret neophodni su za cjelovit razvoj djece.

Jedan od najvažnijih aspekata u plesno-ritmičkom odgoju je razvijanje kinestetičkog osjeta (osjeta za pokret). Taj razvoj se odvija vježbanjem, kretanjem, uz glazbu ili bez nje. Vrlo je važan princip kreativnosti – razvijanje mašte i stvaralaštva kroz pokret, putem poticanja na istraživanje i stvaralačku primjenu sadržaja koje su djeca upoznala. U vrtiću je dječja plesna improvizacija najčešća pri aktivnom slušanju glazbe.

Za vrijeme slušanja glazbe nije potrebno da i odgajatelj pleše s djecom, osim ako im pokazuje svoju koreografiju koju djeca izvode istodobno s njim, ali ne bi trebao niti stajati sa strane potpuno mirno, već zainteresirano, pokrećući se malo tijelom na mjestu, tako da djeca osjete da i on uživa u glazbi. Ako se uključi u dječju plesnu improvizaciju, treba se kretati pokretima u skladu s glazbom, jer djeca često oponašaju odgajatelja.

Za vrijeme slušanja glazbe nije potrebno da i odgojitelj pleše s djecom, osim ako im pokazuje svoju koreografiju koju djeca izvode istodobno s njim, ali ne bi trebao niti stajati sa strane potpuno mirno, već zainteresirano, pokrećući se malo tijelom na mjestu, tako da djeca osjete da i on uživa u glazbi. Ako se uključi u dječju plesnu improvizaciju, treba se kretati pokretima u skladu s glazbom, jer djeca često oponašaju odgojitelja (Gospodnetić, 2011).

2.3. SLUŠANJE GLAZBE

Glazbeno djelo može biti duže vrijeme prisutno nenametljivo u djetetovu okruženju dok ga ne prepozna i zavoli. Ponavljanje slušanja glazbenog djela uvijek je iznova zanimljivo ako se provodi kroz igru, pokretom ili plesom, likovnim izražavanjem, kroz priče, scensku igru ili lutkama. Osim doživljajem umjetničke glazbe, poticanje razvoja rane glazbene osjetljivosti i senzibiliteta sluha može se ostvariti putem različitih kreativnih igara. Takve mogu biti: igre

osluškivanja, otkrivanja, prepoznavanja i stvaranja novih zvukova izradom jednostavnih udaraljki, šuškalica, zvečki i slično (Gospodnetić, 2011).

Slušanje glazbe razlikuje se prema dobi skupine:

- mlađa skupina: slušanje glazbe traje od tri do pet minuta,
- srednja skupina: slušanje glazbe traje od pet do osam minuta,
- starija skupina: slušanje glazbe traje od osam do deset minuta.

2.4. SVIRANJE

Sviranje je važno u poticanju muzikalnosti i psihomotorike u ranom i predškolskom odgoju. Upotreba malih instrumenata, udaraljki – Orffov instrumentarij ili vlastita izrada, pruža velike mogućnosti za poticanje doživljaja i realizacije metra i ritma. U sviranje se može uključiti svako dijete, neovisno o razini njegove muzikalnosti.

„Svrha upotrebe udaraljki na početnom stupnju glazbenog odgoja je upravo u razvijanju dječjeg senzibiliteta za zvukove i njihove boje. Ako u tome uspijemo, dat ćemo djeci snažan poticaj za prva izmišljanja glazbe, koja treba shvatiti kao prve pokušaje djeteta da se izrazi pomoću glazbe“ (Manasteriotti, 1971: 151).

3. MARIA MONTESSORI

Maria Montessori je bila jedna od najpoznatijih osoba koja je svoj život posvetila odgoju, obrazovanju, otkrivanju stvarnih potreba djece te dokazivanju njihovih sposobnosti. Rođena je 1870. godine u talijanskom gradu Chiaravalle. Svojom upornošću diplomirala je na Medicinskom fakultetu 1896. godine te postala prva žena liječnica u Italiji. U svome istraživačkom radu provodila je analize o dječjem procesu učenja.

Vratila se na sveučilište pokušavajući shvatiti „tajnu djeteta“ te 1901. godine upisuje studij filozofije, psihologije i antropologije te 1904. godine postaje profesorica antropologije objavivši knjigu „Pedagoška antropologija“. 1907. godine je otvorila prvu ustanovu za djecu pod imenom „Casa dei bambini“ koja je bila namijenjena za siromašnu djecu i djecu radničkog dijela Rima. U vremenskom razdoblju od godinu dana, otvorilo se pet novih vrtića u Milanu i Rimu, a kasnije u Australiji, Engleskoj i Americi. Godine 1913. otvara prvu Montessori školu u Španjolskoj.

Maria Montessori je iskazivala mišljenje da djeca sama najbolje znaju kako učiti te je upravo ta misao, da proces učenja započinje kod djeteta, a ne kod učitelja, postala je jedna od glavnih misli pri poučavanju djece. Maria Montessori je i poslije uvijek naglašavala da je učenje prirodni proces, koji ljudska bića spontano izvide i ne ostvaruje se slušanjem riječi, već iskušenjima u čovjekovoj okolini. Maria Montessori je smatrala da je odgoj pomoć za život u ljudskoj zajednici Montessori, 1997. Govorila je da odgajanje djeteta počinje njegovim rođenjem i da mora biti oslobođeno. Nije slijedila nikakve teorije, nego je skupljala iskustva proučavajući potrebe djece i njihovo djelovanje (Philips, 2003).

Zbog odbijanja suradnje s Mussolinijem i njegovim fašističkim modelom, njezine škole u Italiji bile su sve zatvorene te je ona bila prisiljena pobjeći iz svoje zemlje. Važna zemlja u njezinom djelovanju bila je Indija. Godine 1939. Maria Montessori i njezin sin, Mario, organizirali su razna učenja u cijeloj Indiji.

Dana 6. svibnja 1952. godine umrla je u svojoj 82. godini života u Nizozemskoj. Zbog velike važnosti njezinih zasluga s područja odgoja i obrazovanja bila je nominirana tri puta za Nobelovu nagradu za mir.

Slika 1: Maria Montessori

4. MONTESSORI PEDAGOGIJA

Montessori pedagogija traži od odgojitelja da se djecu usmjerava prema samostalnom rješenju postavljenog problema. Važno je da dijete uči samo. Zbog takvog učenja, Montessori pedagogija polazi od ideje „Pomozi mi da to učinim sam“. Cilj ove pedagogije je jačanje samopouzdanja i izgradnja njegove samostalnosti jer će, ukoliko stekne ove značajke, bez straha probati doći do rješenja.

U središtu Montessori pedagogije je dijete. Ona gleda i poštuje dijete u njegovoj cjelovitosti. (Philipps, 2003).

Temeljno načelo je pomoći djetetu u svim razdobljima od rođenja nadalje u tjelesnom, umnom i duševnom odrastanju, drugim riječima: Odgoj je pomoć za život u ljudskoj zajednici.² Za tjelesno odrastanje djeteta treba prostor, njegu i hranu, za umni i duševni razvoj trebaju mu primjerena okolina i ljudi ispunjeni ljubavlju koji će mu omogućiti djelovanje u toj okolini, treba mu mir, da bi svoje snage moglo koristiti za samogradnju i razvoj ličnosti. Najbolje uvjete za razvoj ima dijete kod roditelja koji poznaju njegove potrebe i daju mu mogućnost da se u miru samo razvija.

Odrasle osobe moraju prepoznati i s razumijevanjem pratiti veličanstveni proces kojim dijete samo od sebe gradi. Smetnje i zapreke tijekom razvoja mogu izazivati raznolike poremećaje u djetetovoj ličnosti.³

Upute Montessori pedagogije slijede prirodni fiziološki i psihički razvoj djeteta, s ciljem poticanja kretanja, osjećanja, spoznavanja i mišljenja. Odgojem se potiče umni, duševni i tjelesni razvoj djeteta vlastitim snagama. Njezine spoznaje temelje se na promatranju djeteta u njegovu normalnom ponašanju i jezgru metode tvore znanja o razvoju čovjeka, utemeljena na onomvremenim medicinskim i psihologijskim spoznajama. Univerzalnost njezinih načela dokazuje se i u današnjem vremenu. Najvažniji element Montessori pedagogije jesu prikladno pripremljena okolina s posebnim Montessori razvojnim didaktičkim priborom i poseban društveni okvir koji nudi suzdržani Montessori odgojitelj odnosno Montessori učitelj.⁴

Maria Montessori je uočila da djeca neovisno o kulturi, mjestu rođenja, naciji i jeziku imaju jedinstvene karakteristike razvoja. Zadovoljavanje tih razvojnih faza polazi od dvije

² Montessori, M.: *Das Kreative Kind*, Herder, Freiburg, 1994., str. 15.

³ Philipps, S.: *Montessori priprema za život*, Naklada Slap, Jastrebarsko, 1999., str. 12.

⁴ Montessori, M.: *Il segreto dell'infanzia*, Garzanti, Milano, 1992., str. 189.

pretpostavke: djeca imaju prirodene snage za samorazvoj i te se prirodene snage aktiviraju kad su okružena povoljnom okolinom.

4.1. MONTESSORI NAČELA

Montessori načela primjenjiva su čak i prije rođenja pripremom roditelja za njihovu roditeljsku ulogu. Njega i odgoj i obrazovanje mogu slijediti Montessori načela od rođenja do odrasle dobi. U Nizozemskoj već od 1931. Postoje više škola temeljenih na Montessori načelima. Montessori pedagogija izučava se slijedeći Montessori temeljna načela jedinstveno na svim kontinentima prema odrednicama AMI – Association-Montessori-Internationale, organizacije koju je utemeljila sama M. Montessori, sa sjedištem u Amsterdamu. Organizacija je utemeljena radi čuvanja, širenja i daljnjeg razvoja ideja i načela dr. M. Montessori za cjelovit razvoj ljudskih bića. AMI ima sljedeće ciljeve:

- proučavati, primjenjivati i širiti Montessori ideje i načela u odgoju i obrazovanju djece
- širiti znanje i razumijevanje o uvjetima potrebnim za cjelovit razvoj ljudskog bića od začeća do zrelosti u obitelji i u društvu,
- ovlašćivati centre u kojima se prema uputama same M. Montessori može izučavati njezina odgojna načela i praktični rad,
- pomagati u stvaranju misaonog i materijalnog okruženja za cjelovit razvoj sposobnosti mladih kako bi čovječanstvo skladno djelovalo u smislu više miroljubljive civilizacije,
- širiti opće priznanje temeljnih prava djeteta kako ih je predvidjela M. Montessori bez obzira na rasu, vjeru, političku ili društvenu okolinu,
- surađivati s drugim tijelima i organizacijama koje unapređuju odgoj i obrazovanje, ljudska prava i mir.⁵

Budući da sam bila u dječjem vrtiću Sučev sjaj - Nazaret u Đakovu, opisat ću njihova odgojna područja.

Razvoj samostalnost u svakodnevnom životu

1. Razvoj osjetilnosti
2. Matematika

⁵ Philipps, S.: Montessori priprema za život, Naklada Slap, Jastrebarsko, 1999., str. 13-14.

3. Razvoj govora
4. Kozmički odgoj

Razvoj samostalnosti u svakodnevnom životu

Vježbe iz svakodnevnog života pomažu djetetu stjeći samostalnost. Vježbajući dijete se uči razne pokrete iz svakodnevnog života, npr. čišćenje cipela, aranžiranje cvijeća te glačanje rublja.

Razvoj osjetilnosti

Pribor za poticanje osjetilnosti služi za razlikovanje oblika, boja, težine, mirisa, zvukova, topline, okusa i strukture materijala.

Matematika

Vježbama za matematiku cilj je da dijete matematiku doživljava kao načelo rada.

Razvoj govora

Vježbama za razvoj govora želi se uvesti dijete u dimenziju komunikacije. Samostalno opisuje, razgovara, imenuje te uvježbava pisanje.

Kozmički odgoj

Vježbama kozmičkog odgoja djeca stječu spoznaju o životu na Zemlji, nastanku svemira. Djeca vrše pokuse te promatraju prirodu. Važan je pribor za kozmički odgoj jer on omogućuje djeci da shvate svijet te svoja pitanja smjeste u širi kontekst.⁶

4.2. MONTESSORI PROSTOR I PRIBOR

Prostor i pribor su veoma važni za rad i boravak djece. Odgojitelji djeci pokazuju kako se pribor upotrebljava, a djeca nakon toga po vlastitom nahođenju rade s tim priborom. Pribor treba biti dostupan, primjeren djetetovim potrebama i sposobnostima. Priborom dijete uči koristiti svoja osjetila, potrebe za razmišljanjem i kretanjem.

Montesorski pribor podijeljen je u nekoliko područja: materijal za svakodnevni život, senzorički materijal, materijal za govor i jezik, materijal za zemljopis, materijal za

⁶ Prema: <http://www.montessori-nazaret.com/>

matematiku, materijal za botaniku, materijal za glazbu. Oni su uredno posloženi u prostoriji za aktivnost djece. Uzimanjem pribora potiče se međuljudska komunikacija, tako da dok se jedno dijete koristi materijalom, drugo treba pričekati. Prvi kriterij na temelju kojeg je pribor odabran jest njegoa dostupnost djetetu. Drugi kriterij je poticanje aktivne djetetove djelatnosti – pribor potiče dijete da njime nešto aktivno radi, da koristi osjetila, ruke i misli. Treći kriterij je primjerenost potrebama i sposobnostma djeteta, u smislu poticanja razvoja – vježbe prate razvojne potrebe, od jednostavnih postaju sve složenije. Četvrti kriterij je mogućnost uočavanja pogreške u radu, jer M. Montessori je oblikovala pribor i vježbe tako da dijete može samo uočiti svoje pogreške i biti samostalno u ispravljanju svog rada.

Pripremljena okolina je odgovarajući namještaj, pribor oblikovan po mjeri djeteta te prilagođen prostor. Djeca trebaju biti slobodna u izvođenju svojih aktivnosti, odnosno treba im omogućiti dovoljno prostora za hodanje, plesanje, igru i druge aktivnosti. Jedini kriterij za izbor predmeta koji se koriste u montessori prostoru je „Samo je najbolje dovoljno dobro za dijete“⁷

⁷ Montessori, R.: Montessori Consilium, Deutsche Akademie für Entwicklungs-Rehabilitation, München, 1996.

5. INTEGRIRANI PREDŠKOLSKI KURIKULUM

Danas se u tradicionalnim vrtićima koristi humanistički predškolski kurikulum.

Suvremeno koncipiran kurikulum ranog odgoja u literaturi određuje se kao teorijska koncepcija koja se u odgojno-obrazovnoj praksi vrtića zajednički gradi, tj. konstruira i sukonstruira na temelju zajedničkog učenja, istraživanja i participacije svih sudionika odgojnog procesa (Slunjski, 2001.). Studije (McNiff, 1998.) naglašavaju da je istraživanje u umjetnosti iskustveno učenje i kao takvo najbolji oblik usvajanja pojmova i učenja u ranoj i predškolskoj dobi. Samo kao primjer možemo navesti Reggio pedagogiju koja je usmjerena prema uvažavanju različitih interesa i sposobnosti djece nudeći najraznovrsnije umjetničke discipline kao podlogu za ostvarenje njihovih ukupnih potencijala.⁸

U humanističkom kurikulumu položaj djeteta u odgojno-obrazovnom procesu; ono postaje istinski subjekt procesa učenja i kreator vlastitog znanja, uz uvjet da u poticajnom okruženju živi i uči s drugom djecom i osjetljivim odgojiteljem koji zna promatrati i slušati, vidjeti i čuti, tj. dekodirati, interpretirati (shvatiti) te na osnovi toga djelovati u skladu s djetetovim potrebama i interesima. (Petrović-Sočo, 2009., str. 126.)

Humanističko-razvojni otvoreni kurikulum promiče ideju da su djeca jedinstvena proaktivna bića, bogata potencijalima i sukreatori svojega razvoja koji, igrajući se i istražujući, otkrivaju i usvajaju nove informacije o svijetu, uče i razvijaju se i u svojim metakognitivnim sposobnostima, ukoliko im se osigura optimalno poticajno okruženje.⁹

Značajke humanistički usmjerenog predškolskog kurikulumu:

- Razvoj dječje samostalnosti
- Razvoj dječjeg stvaralaštva
- Praktična kompetencija odgojitelja
- Izbor i planiranje sadržaja
- Institucijski kontekst
- Uloga roditelja
- Usmjerenost na dijete i na interakciju među vršnjacima
- Uloga odgojitelja

⁸ Petrović-Sočo, B. (2009). Značajke suvremenog naspram tradicionalnog kurikulumu ranog odgoja. Pedagogijska istraživanja, 6 (1-2), 123-136. Preuzeto s <https://hrcak.srce.hr/118104>

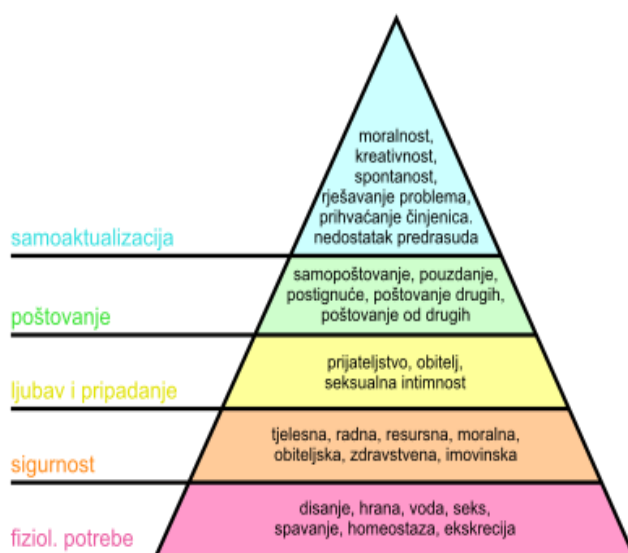
⁹ Petrović-Sočo, B. (2013). Razvoj modela kurikulumu ranoga odgoja i obrazovanja. Dijete, vrtić, obitelj, 19 (71), 10-13. Preuzeto s <https://hrcak.srce.hr/145400>

Dijete, u humanističkom pristupu se promatra da:

Dijete je vrijednost samo po sebi – humanističko odgojno obrazovna orijentacija

- Dijete ima pravo uživati i ostvarivati svoja prava
- Dijete ostvaruje svoju sposobnost i razvija se u neovisnu, odgovornu i plemenitu osobu ako ima slobodu i mogućnost izbora
- Dijete ima osobnost dostojna poštovanja
- Dijete aktivni čimbenik svog razvoja

Abraham Maslow je utvrdio osnovne djetetove potrebe, a to su: fiziološke potrebe, potrebe za sigurnošću, društvene potrebe, potrebe za poštovanjem i potrebe za samoaktualizacijom.¹⁰

Slika 2. Maslowljeva piramida djetetovih potreba

Na slici 2. vidljive su djetetove potrebe. Maslow smatra da prvo trebaju biti zadovoljene fiziološke potrebe kao što su hrana, voda, disanje. Zatim tjelesna, obiteljska, zdravstvena sigurnost. Nakon sigurnosti ljubav i pripadanje, te poštovanje i na kraju samoaktualizacija.

Znajući djetetove potrebe, odgojitelj treba dugoročno i kratkoročno planirati. Kada odgojitelj kratkoročno planira aktivnosti onda su to aktivnosti u jednom tjednu, a kada su to dugoročne aktivnosti onda su to aktivnosti kroz godinu dana. Kratkoročno planiranje se

¹⁰ Maslow, A. H. (1943). A theory of human motivation. Psychological Review 50 (4) 370–96.

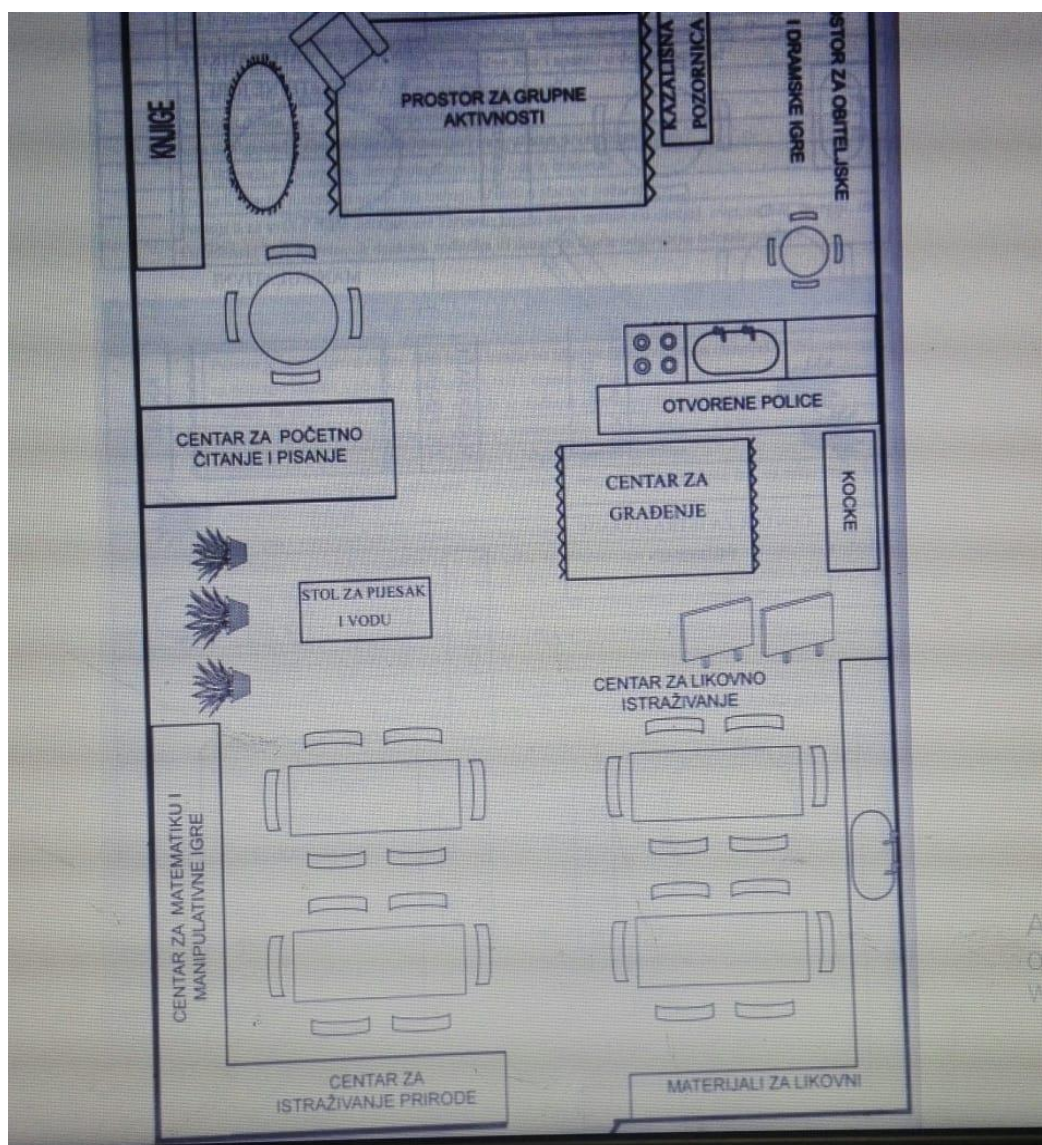
odnosi na individualne potrebe i aktivnosti po centrima dok se dugoročno planiranje odnosi na plan glavnih događaja u vrtiću za predstojeću godinu.

Humanističko-razvojni otvoreni kurikulum promiče ideju da su djeca jedinstvena proaktivna bića, bogata potencijalima i sukreatori svojega razvoja koji, igrajući se i istražujući, otkrivaju i usvajaju nove informacije o svijetu, uče i razvijaju se i u svojim metakognitivnim sposobnostima, ukoliko im se osigura optimalno poticajno okruženje

5.1. ORGANIZACIJA POTICAJNOG PROSTORA U VRTIĆIMA

Važan preduvjet za socijalnu interakciju djece je stvaranje pozitivne poticajne klime u vrtiću. Organizacija prostora treba omogućiti djetetu slobodu kretanja, interakciju djece te komunikaciju. Interakcija nije moguća u nedovoljno opremljenom prostoru te u zatvorenim prostorijama dnevnog boravka. Soba dnevnog boravka se treba organizirati u skladu s tim da ono pripada djeci. Likovni uradci i uradci njihovih projekata trebali bi popunjavati zidove tako da pri ulasku svi uoče radove, a i sama djeca da se podsjetite što su napravila. Promišljenost i bogatstvo materijala kojima djeca manipuliraju potiču ih na rješavanje i otkrivanje problema s kojima se svakodnevno susreću. To im omogućuje da sami istražuju, postavljaju hipotezu i eksperimentiraju. Potrebna je dostupnost i raznovrsnost materijala zbog različitih razvojnih sposobnosti i različitih interesa. Ta raznovrsnost omogućuje i različite izbore. Djeci je potreban prostor uređen tako da djeci omogućuje različita istraživanja, prilagodljivosti, građenja, igre i učenja jer djeca svoja znanja aktivno izgrađuju. Prikladno uređen prostor olakšava slobodu kretanja, a dok neprikladan skraćuje dječju pažnju.

Velika važnost je i voditi se dječjom perspektivom jer djeca i odrasli ne vide i ne doživljavaju prostor jednako, npr. niske pregrade odgojitelju omogućuju lakše nadgledanje odnosno uvid u dječje aktivnosti.

Slika 3. Tlocrt dobro isplanirane sobe za dnevni boravak (Hansen i sur., 2006, str.110.)

5.2. SURADNIČKO UČENJE

Suradničko učenje potiče kreativno mišljenje i razvijanje vještina komunikacije. Značajna stvar u suradničkom učenju, odnosno rad u grupama je udruživanje dječjeg potencijala kod rješavanja problema. Osnovna načela za suradničko učenje podrazumijevaju tri elementa: razmisлити, razmijeniti i prezentirati. Učenje djece putem dogovora, suradnje i aktivnosti je sam temelj suradničkog učenja.

6. ISTRAŽIVANJE

6.1. CILJ I METODA ISTRAŽIVANJA

Cilj istraživanja je bio usporediti glazbene aktivnosti u Montessori i tradicionalnom vrtiću s obzirom na metode, načine rada te njihov utjecaj na djecu. Promatrane su glazbene aktivnosti koje obuhvaćaju slušanje glazbe, pjevanje.

U istraživanju je korišteno sustavno promatranje u veljači i rujnu, pet glazbenih aktivnosti u svakom vrtiću.

a. SUDIONICI ISTRAŽIVANJA

U istraživanju su sudjelovala djeca iz skupine dječjeg vrtića Sunčev sjaj - Nazaret i djeca iz skupine dječjeg vrtića Vila u Đakovu.

b. MJERNI POSTUPCI

U istraživanju su promatrane glazbene aktivnosti te su napisana zapažanja.

c. POSTUPAK ISTRAŽIVANJA

Provedeno je sustavno promatranje u veljači i rujnu. Promatrane su glazbene aktivnosti u Montessori vrtiću i Tradicionalnom vrtiću.

6.2. OPIS GLAZBENIH AKTIVNOSTI

Glazbene aktivnosti u tradicionalnom vrtiću

1. Glazbena aktivnost	Oslušujemo okolinu
Uvodni dio	Djeca su sjela na tepih te odgajateljica ispred njih. Upitala je znaju li oni što je to zvuk? Znaju li kakav je zvuk vlaka, hitne?

Glavni dio	Odgajateljica je puštala razne zvukove: komarca, sove, lavež psa, lava, slavuja, vozila, kiše, vjetra, groma, valova. Nakon što su čuli sve zvukove, odgajateljica im je rekla da zažmire te da pokušavaju pogoditi koji je zvuk pustila, ali da izreknu tek nakon što ona zaustavi zvuk na cd-playeru. Djeca su znala pogoditi sve zvukove.
Završni dio	Odgojiteljica je u završnom djelu aktivnosti dala djeci bubanj, zvečke te su oni proizvodili zvukove.

2. Glazbena aktivnost	<i>Glava, ramena, koljena i stopala</i>
Uvodni dio	Budući da je u tom tjednu tema bila Moje tijelo, ponovili su tada gdje se nalazi glava, ramena, koljena i stopala.
Glavna dio	Odgojiteljica ih je prvo naučila pjevati pjesmu <i>Glava, ramena, koljena i stopala</i> . Nakon toga odgojiteljica im je rekla da kako pjevaju tako i pokazuju rukama. Prvo glava zatim ramena, koljena i na kraju stopala. No u prvom planu izvedbe pjesme i koreografije bio je tempo. Prvo je išao vrlo spori tempo te nakon svakog ponavljanja se ubrzavao. Djeci se time razvijao osjećaj za tempo.
Završni dio	Nakon pjesme i plesa odgojiteljica je pričala s djecom o tempu. Koja je životinja brza, a koja spora?

3. Glazbena aktivnost	Ples
Uvodni dio	U tjednu kada su odrađivali ovu aktivnost tema tjedna bila je Svadba. Odgojiteljica ih je pitala znaju li oni što je to jako bitno kada se održava svadba između dvoje ljudi. Troje djece je samo reklo da je bitna glazba. Odgojiteljica je rekla da je glazba veoma bitna i da je ples važna stavka svadbe.

Glavni dio	Djeca su se ustala te ih je odgojiteljica podijelila u parove. Odgojiteljica je pustila valcer, <i>Johanna Straussa Na lijepom plavom Dunavu</i> . Odgojiteljice su tada pokazale djeci kako se pleše valcer. Tada im je odgojiteljica objasnila osjećaj za ritam. Budući da je njima valcer kao način plesa težak zbog njihove dobi odgojiteljice su im demonstrale lakši način, odnosno „ljuljanje“.
Završni dio	Djeca su bila uzbuđena zbog plesa, te im je odgojiteljica pustila himnu vrtića te su sva djeca plesala po svom osjećaju te pjevala.

4. Glazbena aktivnost	Instrumenti
Uvodni dio	Budući da je tjedna tema bila Svadba, odgojiteljica ih je pitala što je za izvođenje glazbe potrebno. Djeca nisu znala što su to instrumenti, ali svi su rekli da je potrebna gitara.
Glavni dio	Odgojiteljica im je objasnila pojam instrument. Kakvi instrumenti postoje i koji instrumenti se koriste za održavanje svadbe. Demonstrirala im je primu, bas-primu, berdu i bugariju te im pokazala način sviranja. Nakon toga djeca su pokušala svirati primu i bas-primu.
Završni dio	Nakon sviranja djeca su crtala instrumente.

Slika 4. Izrada glazbenih instrumenata u Tradicionalnom programu

5. Glazbena aktivnost	<i>Šapice mi zeko daj</i>
Uvodni dio	Budući da se bližilo vrijeme Uskrsa, odgojiteljica ih je ispitivala znaju li koji blagdan dolazi, tko donosi darove i koja životinja je značajna za Uskrs.

Glavni dio	Odgojiteljica je prvo otpjevala pjesmu, <i>Šapice mi zeko daj</i> , a zatim je otpjevala te im pokazala koreografiju. Djeca su prvo učila pjesmu, dio po dio, pa strofu za strofom. Nekoliko djece je već znalo tu pjesmu pa je učenje išlo brže. Nakon što su savladali melodiju i tekst pjesme, odgojiteljica ih je učila koreografiju pjesme. Djeca su bila jako zainteresirana i brzo su učila. Nakon nekoliko ponavljanaj usvojili su pjesmu <i>Šapice mi zeko daj</i> .
Završni dio	Odgojiteljica je razgovarala s djecom što će sve raditi u tom tjednu i tako najavila temu tjedna, Priprema za Uskrs.

Glazbene aktivnosti u Montessori vrtiću

1.Glazbena aktivnost	Bočice za zvuk
Uvodni dio	Djeca su osluškivala tišinu.
Glavni dio	Bile su dvije kutije od kojih je svaka sadržavala 6 drvenih bočica u obliku valjka. Poklopac jedne kutije je bio crven kao i poklopci bočica u njoj. Poklopac druge kutije bio je plav, a isto tako i poklopci bočica u njoj. Svaka bočica je sadržavala malu količinu nekog materijala koji je proizvodio određeni zvuk (pijesak, kamenčići, kuglice, riža, grah, bob). Otvorili su kutije tako da poklopce mogu položiti ispred njih. Nakon toga tražili su parove, odnosno bočicu s istim zvukom u drugoj kutiji. Potresli su jednu crvenu bočicu slušajući njezin zvuk te ju odložili na crveni poklopac. Zatim su uzeli jednu plavu bočicu, poslušali zvuk i usporedili sa zvukom predhodne bočice. Kada su zvukovi bili jednaki, bočice su se postavile između kutija.
Završni dio	Orijentirali su se u pravcu zvuka.

Slika 5. Glazbena aktivnost „Boćice za zvuk“

2. Glazbena aktivnost	Zvona
Uvodni dio	Djeca su ponovili tonove od c1 do c2
Glavni dio	U vrtiću imaju kolekciju zvona počevši od donjeg „c“ do gornjeg „c“. Na podnožju zvona označen je ton pojedinog zvona. Mala drvena udaraljka služi za udaranje zvona, a uska drvena letvica ima na vrhu zaljepljen komad filca koji služi za zaustavljanje tona (prigušivač). Prvo su djeca nosila zvona, odnosno jedno po jedno zvono. Sa desnom rukom su uhvatila stalak i stavili lijevi dlan i to unakrsno. Tako su zvono odnjeli i postavili na stol. Malom udaraljkom su udarili lagano o rub zvona. Za vrijeme udaranja držali su prigušivač u lijevoj ruci. Za zaustavljanje zvona pritisnuli su lagano na donji rub zvona. Pri udaranju zvona svaki određeni ton se mumlja.
Završni dio	Odgojiteljica je udarila jedno zvono i pjevala ime jednog djeteta. Kada je u pjevanju došla do gornjeg „c“ tada je dijete došlo k njoj.

Slika 6. Zvono s udaraljkom i prigušicačem

3. Glazbena aktivnost	Glazbala
Uvodna aktivnost	Ponavljali su znanja o glazbalima
Glavna aktivnost	Uparivali su određene kartice s glazbalima. U kutiji su se nalazila dva stupca. U jednom stupcu su bile gotove kartice s nazivom instrumenta dok su se u drugome stupcu nalazile kartice koje nemaju ispod naveden naziv instrumenta. Posebno se nalaze nazii instrumenta. Kada je dijete složilo kartice s odgovarajućim nazivom instrumenta, provjerilo je sa već gotovim karticama.
Završna aktivnost	Ponavljanje intrumenata

Slika 7. Kartice s nazivom intrumenta

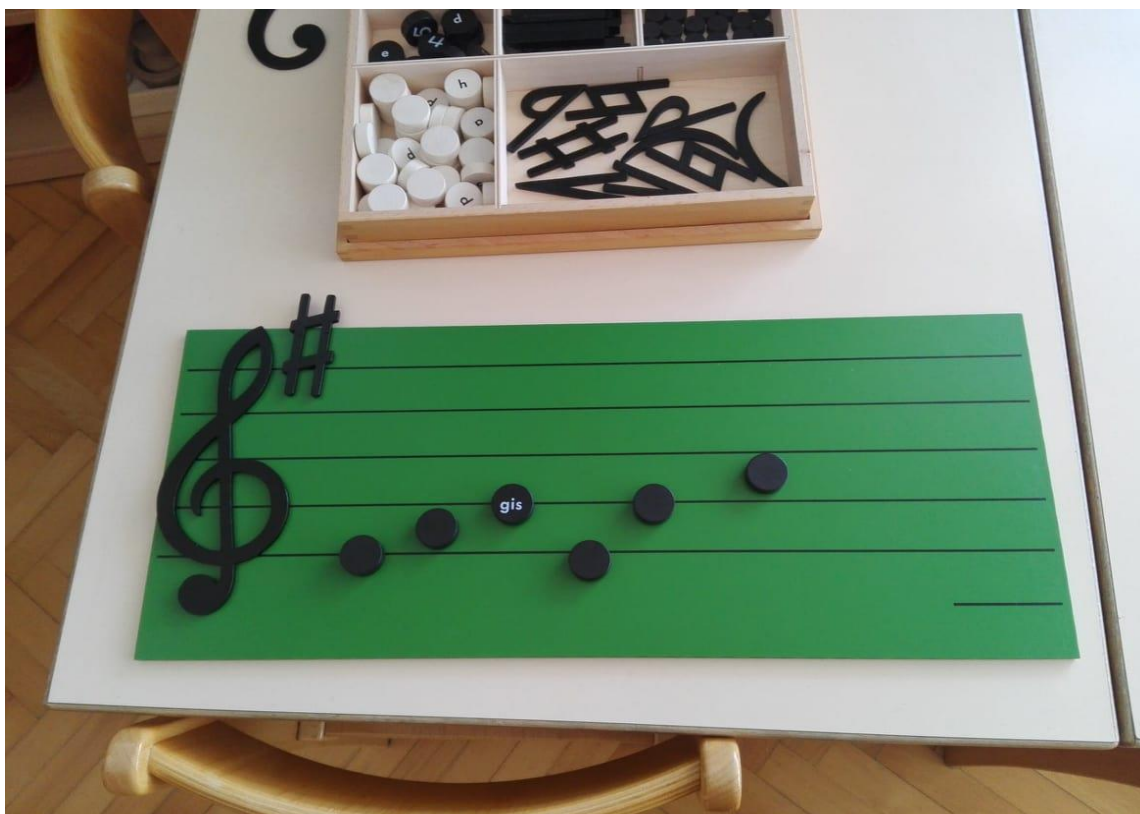

Slika 8. Hrvatska narodna glazbala

Slika 9. Ručno izrađen priručnik o instrumentima

4. Glazbena aktivnost	Ponavljjanje glazbene abecede i solomizacije
Uvodni dio	Ponovili su glazbenu abecedu i solomizaciju Pjesmica Do nam želi dobar dan
Glavni dio	Imali su određene zelene ploče sa notnim crtovljem. Svatko ima svoju kutiju. U kutiji se nalaze kružići na kojima je napisana glazbena abeceda, solomizacija, brojevi (stupnjevi), povisilice, snizilice, razrješilice. Svako dijete je po svome naumu postavilo tonove.
Završni dio	Rasprava o točnosti zadatka

Slika 10. Ploče s notnim crtovljem

5.Glazbena aktivnost	Sparivanje, stupnjevanje zvona
Uvodni dio	Ponaljanje
Glavni dio	<p>Sparivanje</p> <p>Postojale su dvije mogućnosti:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. izabrani parovi se odnesu na stol i tamo se sparuju 2. bijela zvona ostavimo na podlozi, a odgovarajuća smeđa zvona kojima su željeli raditi pomiješali su ih s desne strane <p>Udarili su bilo koje bijelo zvono i tražili njemu odgovarajuće smeđe zvono. Zvona koja nisu odgovarala stavili su ih lijevo. Nakon svakog pokušaja udarili su ponovno bijelo zvono. Kada su pronašli odgovarajuće smeđe zvono stavili su ga ispred bijelog i za kontrolu udarili su još jednom oba zvona. Kada su sparili određena zvona, uzeli su druga zvona i radili na isti način. Na kraju je dijete pripazilo na to da dijete vrati sva zvona po redu na podlogu. Odgojiteljica je brinula za pravilan redosljed.</p> <p>Stupnjevanje</p> <p>Pomiješali su sva smeđa zvona kao kod sparivanja. Zatim udarili sva bijela zvona po redosljedu ljestvice. Najprije su tražili donji „c“. Kad su ga pronašli, tražili su prvi viši ton od njega, odnosno „d“. Udarili su najprije „c“ pa zatim „d“. Svaki put su počeli udarati od „c“ pa dalje po redu do onoga koje su tražili.</p>
Završni dio	Stavili su dva zvona izvan podloge, „c“ i „g“ i udarili ih jedno za drugim. Zatim su pjevali pjesmicu tim tonovima i završili tonom jednog zvona.

Slika 11. Sparivanje zvona

6.3. RAZLIKE U MONTESSORI I TRADICIONALNOM PROGRAMU

Montessori program:

- Heterogene grupe
- Samostalno uočavanje pogrešaka
- Samostalno učenje
- Odgojitelj promatra i usmjerava
- Sloboda rada i kretanja
- Pomaganje
- Djeca biraju vježbe

Tradicionalni program:

- Homogene grupe
- Odgojitelj uočava pogreške
- Odgojitelj podučava
- Odgojitelj promatra i usmjerava
- Određena mjesta rada za stolom
- Pomaganje
- Odgojitelj bira vježbe

7. ZAKLJUČAK

U ovom istraživanju došla sam do zaključka da su glazbene aktivnosti u Montessori programu odnosno glazbeni odgoj, razvojno napredniji u odnosu na Tradicionalni program. U Montessori programu postoji posebna soba, odnosno glazbeni kabinet sa pijaninom i Orffovim instrumentima, dok u Tradicionalnom programu to ne postoji. U tradicionalnoj skupini, odgojiteljica nije imala klavir nego je morala zatražiti synthesizer od uprave vrtića, odnosno tri vrtića dijele jedan synthesizer. Velika razlika je i u samom priboru. Montessori glazbeni pribor je vrlo raznolik, dok u tradicionalnom to nije slučaj. U Montessori programu djeca imaju razvijenije glazbene sposobnosti. Velika razlika je i u samom poznavanju glazbe. Većina djece u Montessori programu poznaju glazbenu abecedu, solomizaciju, razlikovanje tonova dok u Tradicionalnom programu to nije slučaj.

8. LITERATURA

- Gospodnetić, H. (2011). Metodika glazbene kulture za rad u dječjim vrtićima. Zagreb
- Hansen, K., Kaufmann R., Burke Walsh, K. (2006). Kurikulum za vrtiće. Zagreb: Pučko otvoreno učilište Korak po korak.
- McNiff, S. (1998.): Art –Based Research. London: Jessica Kingsley Publishers.
- Manasteriotti, V. (1971). Muzički odgoj na početnom stupnju, Methodske upute za odgajatelje i nastavnike razredne nastave. Zagreb: Školska knjiga.
- Manasteriotti, V. (1981). Prvi susreti djeteta s muzikom, Priručnik za roditelje i sestre i odgajateljice u dječjim jaslicama. Zagreb: Školska knjiga.
- Miljak, A. (1996). Humanistički pristup teoriji i praksi predškolskog odgoja model Izvor. Velika Gorica-Zagreb: Persona.
- Montessori, M. (1994). Das Kreative Kind. Herder, Freiburg.
- Montessori, M. (2003). Dijete-tajna djetinjstva. Jastrebarsko: Naklada Slap.
- Petrović-Sočo, B. (2013). Razvoj modela kurikuluma ranoga odgoja i obrazovanja. Dijete, vrtić, obitelj, 19 (71), 10-13. Preuzeto s <https://hrcak.srce.hr/145400> (29.06.2019.)
- Petrović-Sočo, B. (2009). Značajke suvremenog naspram tradicionalnog kurikuluma ranog odgoja. Pedagogijska istraživanja, 6 (1-2), 123-136. Preuzeto s <https://hrcak.srce.hr/118104> (29.06.2019.)
- Philipps, S. (1999). Montessori priprema za život. Jastrebarsko: Naklada Slap.
- Seitz, M. (1997). Montessori ili Waldorf?: Knjiga za roditelje, odgajatelje, pedagoge. Zagreb: Educa.
- Slunjski, E. (2001.): Integrirani predškolski kurikulum. Zagreb: Mali profesor.
- <http://www.montessori-nazaret.com/>
- <http://www.djecjivrticdjakovo.hr/>